

Schaken op de basisschool

Werkboek 2, Les 15

Tweevoudige aanval (1)

Extra spullen

-

Voor de trainer

Bij een tweevoudige aanval val je met 2 stukken een stuk aan. Zelfs als dat stuk 1 maal gedekt staat, kun je vaak toch punten winnen.

De tweevoudige aanval vraagt meer vaardigheid van de kinderen dan alle andere trucjes die we tot nu toe hebben geleerd. Tot nu beperkten we ons tot trucjes van 1 zet diep. Denk aan het slaan van een ongedekt stuk, mat in 1 of ruilen.

Een tweevoudige aanval is 2 zetten diep: je slaat een stuk, de tegenstander staat terug (samen zet 1), je slaat een 2^e keer en je ziet dat de tegenstander niet een 2^e keer kan terugslaan (samen zet 2). Als complicatie komt daarbij dat de volgorde van slaan vaak belangrijk is. De volgorde kan het verschil betekenen tussen punten winnen en punten verliezen.

In Les 15 leren de kinderen hele elementaire vormen van de tweevoudige aanval. In Les 16 wordt de volgorde van slaan nog belangrijker.

Leerdoelen

- Leren en kunnen toepassen van de tweevoudige aanval.
- Leren van het belang van de volgorde waarin je slaat.
- Leren om verder te kijken dan je neus lang is: een stuk dat slechts 1 maal verdedigd staat, is kwetsbaar als jij het 2 keer aanvalt.

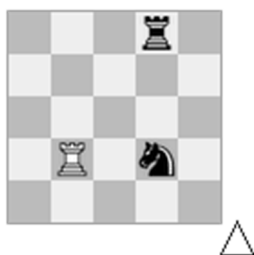
Aandachtspunten feedback

- Beginnende schakers stoppen vaak met denken op het moment dat ze zien dat een stuk gedekt staat. Dat ze toch punten kunnen winnen, omdat zij nog een tweede maal kunnen slaan, ligt buiten de horizon. Laat steeds zien dat 2 keer aanvallen wint van 1 keer verdedigd.
- Als kinderen voor de verkeerde volgorde kiezen, komt dat vaak omdat ze alleen stukken tellen en niet de punten. Sommige kinderen hebben nog steeds moeite met het belang van de waarde van de stukken. Ze winnen 2 stukken en verliezen er 1. Maar omdat ze eerst met de Dame slaan, verliezen ze toch punten.
Vraag de kinderen daarom steeds om goed punten te tellen voordat ze de eerste zet doen. Ze moeten tellen wat het resultaat is van de gehele combinatie. Soms stoppen kinderen te vroeg.

0-3 Opening

3-15 Instructie

We beginnen vandaag met een nieuw onderwerp: de tweevoudige aanval. Tweevoudig betekent dat je met 2 stukken een stuk van de tegenstander aanvalt. Jouw stukken werken dus samen. En dat is bij schaken altijd goed om te doen.

De witte Toren valt het zwarte Paard aan.

V: Is het slim om dat Paard te slaan?

A: Nee. In deze stelling dekt Td5 het zwarte Paard op d2. En we weten al dat dekken een goede manier is om te verdedigen tegen een aanval.

Dekken helpt alleen niet als een stuk twee maal wordt aangevallen en maar een maal is gedekt.

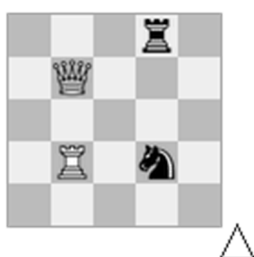

Nu helpt de witte Loper mee in de aanval: het Paard staat nu wel onveilig.

V: Hoe sla jij het Paard?

A: De volgorde maakt niet uit. In beide gevallen wint wit 3 punten.

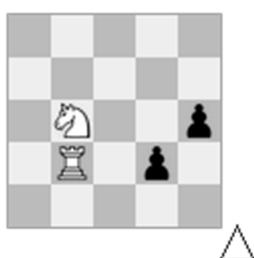
Let op: na 1.Lxd2 is zwart niet verplicht om met de Toren terug te slaan. Sommige kinderen denken dat 1.Lxd2 Txd2 2.Txd2 de beste volgorde is, omdat dat 5 punten wint.

V: En in deze stelling: hoe sla jij het Paard?

A: Met de Toren. Hier maakt het wel uit. De Dame is meer waard dan het Paard. Eerst met de Dame slaan is niet slim.

Tel met de kinderen het aantal punten van beide volgorden.

In deze stelling staat de pion op d2 twee keer aangevallen en maar 1 keer verdedigd.

V: Hoe sla jij de pion?

A: Helemaal niet! Dan verlies je altijd punten. Een tweevoudige aanval wint dus niet altijd punten.

Conclusie:

- Een stuk dat twee keer wordt aangevallen en dat maar een keer wordt verdedigd, staat vaak onveilig. Maar niet altijd!
- Je kunt dat stuk op twee manieren slaan. Bedenk goed welke manier de beste is. Soms maakt het niet uit, maar vaak wel. Begin met het stuk dat het minste waard is. Meestal is dat goed. Maar blijf goed de punten tellen.

15-30 Werkboek

Maak van alle opdrachten het voorbeeld in het werkboek en eventueel een opgave gezamenlijk.

Les 15, opdracht 1: Is slaan goed of slecht>

Geef van de aangegeven zet aan of die goed of slecht is. Het gaat er bij deze opgave niet om dat je kunt kiezen uit twee manieren van slaan. Beoordeel alleen de aangegeven zet.

Een fout ontstaat soms door verkeerd tellen. Vraag de kinderen daarom om steeds goed te tellen. Ze moeten ook pas tellen aan het einde van de combinatie. Soms stoppen kinderen te vroeg. Hoeveel punten winnen ze als de tegenstander terugslaat en jij voor de tweede keer slaat?

Les 15, opdracht 2: Slim slaan

Wat is de beste zet? Behoudens opgave 5 maakt het niet uit welk stuk als eerste slaat.

Les 15, opdracht 3: Slim slaan

Wat is de beste zet? Nu maakt het wel uit met welk stuk je als eerste slaat. Vraag de kinderen beide manieren te bekijken en punten te tellen. Daarna kunnen ze de beste zet aangeven.

30-55 Spel

We hebben nog geen geschikt spel om de tweevoudige aanval te oefenen. Speel daarom een echte partij of een van de volgende spelletjes.

- [Spel 8: Mat en pat uitspeelstellingen](#)
- [Spel 58: Wat heb ik aan de stelling verandert?](#)
- [Spel 63: Waar zet jij je stukken?](#)

55-60 Opruimen, samenvatting, opdrachten voor thuis en afsluiten

Gezamenlijk opruimen

Samenvatting

Oefeningen voor thuis (optioneel):

- (Af)maken alle opdrachten van Les 15.
- Speel een echte schaakpartij.
- Speel de schaakspelletjes die in het werkboek bij Les 15 staan.

Benadruk dat ze volgende week het werkboek weer moeten meenemen.

Toelichting opdrachten werkboek

Opdracht 1: Is slaan goed of slecht?

Geef van de aangegeven zet aan of die goed of slecht is. Het gaat er bij deze opgave niet om dat je kunt kiezen uit twee manieren van slaan. Beoordeel alleen de aangegeven zet.

Een fout ontstaat soms door verkeerd tellen. Vraag de kinderen daarom om steeds goed te tellen. Ze moeten ook pas tellen aan het einde van de combinatie. Soms stoppen kinderen te vroeg. Hoeveel punten winnen ze als de tegenstander terugslaat en jij voor de tweede keer slaat?

Opdracht 2: Slim slaan

Wat is de beste zet? Behoudens opgave 5 maakt het niet uit welk stuk als eerste slaat.

Opdracht 3: Slim slaan

Wat is de beste zet? Nu maakt het wel uit met welk stuk je als eerste slaat. Vraag de kinderen beide manieren te bekijken en punten te tellen. Daarna kunnen ze de beste zet aangeven.